

Obsah

1. Výkon kolizního opatrovnictví – požadavky, způsobilost, transfer na výkon SPOD..... 1
2. Zařazení zaměstnance vykonávajícího kolizní opatrovnictví 3
3. Platová třída zaměstnance vykonávajícího kolizní opatrovnictví..... 3
4. OSPOD jako kolizní opatrovník - možnosti dožádání, zastupování a výkonu opatrovnictví po novelizaci § 62 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinné od 1. 1. 2025 4

1. Výkon kolizního opatrovnictví – požadavky, způsobilost, transfer na výkon SPOD

Dotaz:

Možnost výkonu kolizního opatrovnictví zaměstnancem, který nesplňuje předpoklady pro výkon sociálního pracovníka dle § 110 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoSS“). Osobní náklady zaměstnance bude možné proplatit z transferu na výkon SPOD jenom za předpokladu, že bude vykonávat činnost v souladu s ustanovením § 17 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „ZoSPOD“) respektive bude považován za zaměstnance, který je přímo zapojen do výkonu činností podle zákona o SPOD? Transfer dosud zahrnuje podmínku, že náklady na osobní výdaje nelze hradit zaměstnancům přímo zapojeným do výkonu SPO, kteří po 1. 1. 2015 nesplnili požadavky kritéria 5a standardů kvality pro poskytování SPO podle přílohy č. 1 k vyhlášce č. 473/2012 Sb., tj. na zaměstnance, kteří nesplňují kvalifikační předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka podle § 110 odst. 4 ZoSS, nebo nesplňují podmínky zvláštní odborné způsobilosti pro výkon správních činností při sociálně-právní ochraně dětí podle zákona č. 312/2002 Sb., o úřednících územních samosprávných celků, ve znění pozdějších předpisů (dále 12 „zákon č. 312/2002 Sb.“), ve spojení s prováděcí vyhláškou č. 512/2002 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti úředníků územních samosprávných celků. Z Vašich vyjádření vím, že se pracuje na dodatku k metodice, ve kterém by se měly změny po novele ZoSPOD promítnout.

Rozumím tedy správně tomu, že zaměstnanec, který sice nebude splňovat kvalifikační předpoklady dle § 110 ZoSS, ale bude splňovat podmínky ZOZ (zatím pro SPOD, od 1. 1. 2026 možno také samostatně pro KO, přičemž pro stávající zaměstnance vykonávající agendu KO postačí nadále ZOZ v oblasti SPOD), bude splňovat nárok pro úhradu nákladů na osobní výdaje z transferu na SPOD?

Odpověď MPSV:

Ano.

Zajišťování kolizního opatrovnictví (resp. poručenství a opatrovnictví obecně, nejen kolizního) je zahrnuto do širšího vymezení „sociálně-právní ochrany“ podle § 1 odst. 2 písm. b) zák. o

soc.-práv. ochraně dětí, přičemž věcnou působnost k jeho zajišťování přímo „orgány sociálně-právní ochrany dětí“ stanovují jiné právní předpisy, srov. § 807, § 825, § 929, § 930 odst. 2 a § 944 občanského zákoníku, § 434, § 455, § 469, § 482 zákona o zvláštních řízeních soudních. § 17 zákona o soc.-práv. ochraně dětí určuje pouze funkční příslušnost, tedy svěřuje danou působnost obecním úřadům obcí s rozšířenou působností.

Býv. kritéria 5a a 5c Přílohy č. 1 vyhlášky č. 473/2012 Sb., o provedení některých ustanovení zákona o sociálně-právní ochraně dětí, byla k 1. 1. 2025 zrušena novelou této vyhlášky č. 477/2024 Sb. Čili, **nadále se nepožaduje, aby všichni zaměstnanci v orgánu sociálně-právní ochrany dětí splňovali kvalifikační předpoklady pro výkon povolání sociálního pracovníka podle zákona o sociálních službách, tato povinnost se nadále vztahuje pouze na ty pracovníky, kteří vykonávají činnosti sociální práce ve smyslu § 109 zákona o sociálních službách. Výkon poručenství nebo opatrovnictví není výkonem sociální práce v uvedeném smyslu.**

Podle Přílohy k vyhlášce č. 413/2024 Sb., o zvláštní odborné způsobilosti, zkoušce vstupního vzdělávání a náležitostech osvědčení o vzdělávání úředníků územních samosprávných celků, je náplň správní činnosti „při sociálně-právní ochraně dětí“ vymezena jako „výkon působnosti orgánu sociálně-právní ochrany dětí“ v rozsahu podle zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, a zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, což pochopitelně zahrnuje i výkon poručenství a opatrovnictví dítěte orgánem sociálně-právní ochrany dětí. Podle nařízení vlády č. 222/2010 Sb., o katalogu prací ve veřejných službách a správě, je pro pozici 2.10.01 REFERENT SPOLEČNÉ STÁTNI SPRÁVY A SAMOSPRÁVY pro 11. platovou třídu uvedeno v položce 20. „Zastupování opatrovance před soudy při soudních sporech“, pro pozici 2.10.13 REFERENT SOCIÁLNÍCH VĚCÍ pro 10. platovou třídu v položce 9. uvedeno „Výkon veřejného poručenství a opatrovnictví dětí“ a pro **11. platovou třídu** v položce 9 „Koordinační, usměrňovací a kontrola výkonu veřejného opatrovnictví obcemi v působnosti kraje nebo hlavního města Prahy“.

Podle § 2 odst. 1 písm. j) nařízení č. 341/2017 Sb., o platových poměrech zaměstnanců ve veřejných službách a správě, *kvalifikační předpoklady vzdělání pro výkon prací v jednotlivých platových třídách (dále jen „potřebné vzdělání“) jsou v desáté platové třídě: vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu nebo vyšší odborné vzdělání a podle písm. k) cit. ust. v jedenácté platové třídě: vysokoškolské vzdělání v magisterském studijním programu nebo vysokoškolské vzdělání v bakalářském studijním programu.*

Pokud zaměstnanec zařazený k výkonu sociálně-právní ochrany dětí vykonává pouze poručenství nebo opatrovnictví nezletilých, nemá předepsaný žádný obor vzdělání, na rozdíl od toho zaměstnance, který vykonává činnosti sociální práce, ale je předepsán pouze stupeň vzdělání (bez ohledu na obor vzdělání) v závislosti na zařazení do příslušné platové třídy, a absolvování zkoušky odborné způsobilosti (ta je v tuto chvíli společná pro všechny agendy na úseku sociálně-právní ochrany dětí). Pokud takový zaměstnanec vykonává pouze činnost hmotněprávního opatrovníka (např. pro správu jmění) nebo poručníka dítěte, je zařazen v desáté platové třídě a musí mít alespoň nějaké vyšší odborné vzdělání nebo být bakalářem,

pokud vykonává též **procesní opatrovnictví dítěte v soudním řízení (typicky kolizní opatrovnictví)**, popř. jako hmotněprávní opatrovník nebo poručník dítěte má nezletilé též zastupovat v soudním řízení, má být zařazen v 11. platové třídě a musí být alespoň bakalářem.

2. Zařazení zaměstnance vykonávajícího kolizní opatrovnictví

Dotaz:

Pokud by byl takový zaměstnanec zařazen v jiném oddělení (odboru), než v tom, ve kterém je vykonávána ostatní agenda SPOD, nemělo by to na nárok z transferu vliv, pokud by takový zaměstnanec splnil požadavky uvedené výše (činnosti ze ZoSPOD + příslušná ZOZ)?

Odpověď MPSV:

Orgánem sociálně-právní ochrany dětí, který je příslušný zajišťovat hromadné poručenství nebo opatrovnictví dětí, je **obecní úřad obce s rozšířenou působností** (srov. § 17 zák. o soc.-práv. ochraně dětí). **Který odbor, oddělení nebo referát v rámci daného úřadu tuto zákonnou agendu zajišťuje, je čistě interní věcí obce.** Ať vykonává kterýkoli útvar obecního úřadu kteroukoli agendu, svěřenou zákony „orgánům sociálně-právní ochrany dětí“, platí samozřejmě § 58 odst. 1 zák. o soc.-práv. ochraně dětí, podle něhož *obcím s rozšířenou působností se ze státního rozpočtu poskytuje náhrada výdajů vzniklých v souvislosti s výkonem sociálně-právní ochrany.*

3. Platová třída zaměstnance vykonávajícího kolizní opatrovnictví

Dotaz:

Dle aktuálního znění v katalogu prací je výkon veřejného poručenství a opatrovnictví dětí zařazen do 10. platové třídy (10.9.). Mám ale za to, že se na některé z porad hovořilo o tom, že tito pracovníci budou moci být zařazeni v platové třídě 11. Vysvětluji si to tak, že pokud půjde o zaměstnance, který bude kromě výkonu KO zajišťovat ještě jiné agendy SPOD, pro které je nezbytné splnit předpoklady pro výkon sociálního pracovníka dle ZoSS, bude možné takového pracovníka zařadit do platové třídy 11. Pokud je to jinak, prosím o vysvětlení, na základě, jaké činnosti by mohl být tento pracovník zařazen do vyšší platové třídy.

Odpověď MPSV:

Srov. výše, pokud je zaměstnanec obce zařazen v obecním úřadu s náplní práce, která zahrnuje také „**zastupování opatrovance před soudy**“, má být jako referent společné státní správy a samosprávy zařazen **v 11. platové třídě**. To ovšem současně znamená též požadavek na dosažení **alespoň bakalářského vysokoškolského titulu.**

4. OSPOD jako kolizní opatrovník - možnosti dožádání, zastupování a výkonu opatrovnictví po novelizaci § 62 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinné od 1. 1. 2025

Odpověď MPSV:

V důvodové zprávě k poslední novelizaci § 62 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně-právní ochraně dětí, účinné od 1. 1. 2025, se uvádí:

*V ustanovení § 62 se ruší dosavadní úprava odstavců 1 a 2, která upravuje možnost vzájemného dožádání mezi jednotlivými orgány sociálně-právní ochrany dětí o zastoupení dítěte v soudním řízení. Možnost delegace výkonu celého opatrovnictví dítěte v soudním řízení en bloc je však v hrubém rozporu s obecnou úpravou opatrovnictví, a to, jak pokud jde o hmotněprávní úpravu opatrovnictví dítěte v občanském zákoníku, tak o procesní úpravu zastoupení dítěte opatrovníkem v zákoně o zvláštních řízeních soudních a v občanském soudním řádu. Z obecné hmotněprávní i procesní úpravy opatrovnictví dítěte totiž jednoznačně vyplývá, že jedině a výlučně soud je povolán rozhodovat o určení osoby opatrovníka dítěte pro určité právní jednání, pro určité řízení nebo v rozsahu omezení rodičů v rodičovské odpovědnosti. Je proto nepřijatelné, aby vykonatelné rozhodnutí soudu o jmenování určitého orgánu sociálně-právní ochrany dětí jako procesního opatrovníka dítěte bylo následně změněno „subdelegací“ výkonu opatrovnictví na zcela jiný orgán sociálně-právní ochrany dětí. Původním smyslem úpravy dožádání o výkon opatrovnictví dítěte podle § 62 odst. 1, 2 ZSPOD bylo řešit situace, kdy soudní nebo jiné řízení za účasti dítěte probíhalo v obvodu jiného obecního úřadu obce s rozšířenou působností, než který je příslušný podle místa trvalého pobytu dítěte. K tomu mohlo dojít vzhledem k tomu, že podle úpravy místní příslušnosti v § 61 ZSPOD, ve znění účinném do 31. 12. 2021, byl k výkonu opatrovnictví dítěte místně příslušný obecní úřad obce s rozšířenou působností, zatímco příslušnost opatrovnického soudu k vedení řízení ve věcech rodinně právních se řídí místem bydliště dítěte (tzv. obecný soud dítěte). Tento původní smysl úpravy dožádání v § 62 odst. 1, 2 však odpadl novelizací ZSPOD provedenou s účinností od 1. 1. 2022 zákonem č. 363/2021 Sb., kdy bylo v novém ust. § 61 odst. 3 písm. e) speciálně zakotveno, že místní příslušnost obecního úřadu obce s rozšířenou působností k výkonu opatrovnictví dítěte se neřídí místem trvalého pobytu dítěte, ale rozhodnutím soudu nebo jiného orgánu (např. orgánu činného trestním řízení nebo správního orgánu). **Zrušení speciální úpravy dožádání v § 61 odst. 1, 2 ZSPOD sice znamená, že nadále nebude možné dožádat jiný orgán sociálně-právní ochrany dětí o převzetí opatrovnictví dítěte jako celku, nicméně nadále bude možné, aby za podpůrného použití obecné úpravy § 13 správního řádu byl jiný orgán sociálně-právní ochrany dětí ze strany opatrovníka dožádán ad hoc o provedení některých jednotlivých úkonů, které nemůže dožadující orgán provést sám buďto vůbec, anebo jen s nepřiměřenými náklady.** Dožádání jiného OSPOD na základě § 13 správního řádu lze využívat zejména pro dílčí úkony, které jsou spojeny s plněním povinností kolizního opatrovníka, jako je zejména provedení osobního rozhovoru se zastoupeným dítětem za účelem jeho informování a zjištění jeho názorů či přání, anebo jednání s rodiči zastoupeného dítěte za účelem zjištění jejich stanoviska (viz § 946 občanského zákoníku). Ačkoliv se jedná o nevrchnostenskou veřejnou správu, jak správně píšete, i na její výkon lze*

obdobně vztáhnout úpravu dožadání podle § 13 správního řádu v souladu s § 177 odst. 2 ve spojení s § 154 správního řádu, jak opakovaně judikoval i Ústavní soud ČR.

Pokud jde o zastoupení na jednání soudu (jiném soudním roku) ze strany jiného OSPOD, nelze již opravdu k tomuto účelu využít správní dožadání podle § 13 správního řádu, jelikož se primárně jedná o úkon soudu, a nikoliv o úkon správních orgánů. Je však přípustné udělit tzv. substituční plnou moc pro jiný OÚ ORP, aby byl jednání soudu přítomen jako zástupce soudem jmenovaného opatrovníka. Využití plné moci nicméně předpokládá dohodu obou dotčených OÚ ORP, jelikož k udělení plné moci nestačí jen vůle zmocnitele, ale je nutný i souhlas zmocněnce s tím, že plnou moc přijímá.

Pokud nastane překážka v plnohodnotném výkonu kolizního opatrovnictví dítěte spočívající v tom, že soudní řízení probíhá v místě, které je ve větší vzdálenosti od sídla jmenovaného opatrovníka (OÚ ORP), je nejvhodnější navrhnout soudu změnu opatrovníka s tím, že opatrovníkem by měl být zásadně jmenován OÚ ORP, v jehož obvodu se nachází sídlo soudu (není-li v postavení navrhovatele) anebo jiný nejblíže situovaný OSPOD. Opakovaně jsme toto zdůrazňovali i na všech metodických poradách i na setkáních s opatrovnickými soudci, kdy jsme upozorňovali na skutečnost, že místní příslušnost OÚ ORP k výkonu opatrovnictví dítěte již není od roku 2022 vázána na místo trvalého pobytu dítěte, ale výlučně na samotné rozhodnutí soudu – viz § 61 odst. 3 písm. e) zákona č. 359/1999 Sb. Tj. soud může sám určit za opatrovníka jakýkoliv OÚ ORP, který je podle něj k výkonu opatrovnictví nejvíce vhodný a způsobilý /soudy takto v praxi eliminují z výkonu opatrovnictví např. některé menší OÚ ORP, které se potýkají s nedostatečným personálním obsazením/ – může se jednat i o OÚ ORP, v jehož obvodu nemá dítě trvalý pobyt ani faktické bydliště.